

Çocukların Gözüyle Ebeveynlerinin Bilişim Teknolojileri Kullanımlarına Yönelik Kısıtlamaları ve Nedenleri

Levent Çetinkaya¹, Selim Soner Sütçü²

Öz

Bilişim teknolojilerindeki gelişmeler ve bu teknolojilerin kolay erişilebilir hale gelmesi, bireyler arasındaki ilişkileri de şekillendirerek, aile ve beraberinde toplumsal yapıyı etkilemeye başlamıştır. Gelişen bu teknolojiler anne ve babaların bugüne kadar ki bireysel faaliyetlerini daha da önemli hale getirmiştir. Özellikle ailelerin, dijital teknolojilerle çevrili olarak büyüyen çocuklarına karşı tutumları ve bu tutumlarının çocukları tarafından nasıl algılandığı oldukça önemlidir. Bu doğrultuda gerçekleştirilen çalışmada; ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören çocuklara, bilişim teknolojileri ve uygulamalarına yönelik ebeveynleri tarafından getirilen kısıtlamalar ve nedenlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Ayrıca çalışmada, çocukların gözüyle ebeveynleri tarafından getirilen kısıtlamaların nedenlerine yönelik farkındalıkları da belirlenmeye çalışılmıştır. Bu amaç doğrultusunda tarama modelinde tasarlanan çalışmada, veriler farklı zamanlarda toplanarak veri çeşitlemesi, birden fazla araştırmacı kontrolünde yürütülerek araştırmacı çeşitlemesi ve birden fazla veri toplama tekniği kullanılarak yöntemsel çeşitleme yapılmıştır. Verilerin “açık uçlu soru formu” ve “yarı yapılandırılmış görüşme formu” ile toplandığı çalışmanın analiz aşamasında, içerik analizi türlerinden kategorisel analiz ve frekans analizi tekniklerinden yararlanılmıştır. Gerçekleştirilen çalışma sonucunda; özellikle annelerin çocuklarına daha çok kısıtlama getirdikleri ve kısıtlamanın daha çok kız çocuklarına getirildiği sonucuna ulaşılmıştır.

¹ Dr., Ankara Üniversitesi, Eğilim Bilimleri Enstitüsü, lcetinkaya@ankara.edu.tr

² Okt., Başkent Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksek Okulu, ssoner@baskent.edu.tr

Geliş tarihi / Received: 14.09.2015, Kabul tarihi / Accepted: 19.12.2015

Kısıtlama getirilen teknolojilerin başında ise cep telefonlarının yer aldığı ve uygulamalara yönelik getirilen kısıtlamanın, uygulamanın bulunduğu teknolojinin de kısıtlanmasına neden olabildiği görülmüştür. Kısıtlamaya neden olan uygulamaların başında ise internet temelli uygulamaların yer aldığı ve ebeveynlerin özellikle bu uygulamalardan sosyal ağların kullanımına yönelik kısıtlama getirdikleri belirlenmiştir. Ebeveynlerin kısıtlama getirmelerindeki temel sebebin bilişim teknolojileri ve uygulamaları ile geçirilen zamandan dolayı çocuklarının; eğitim-öğretim faaliyetlerinin olumsuz etkilenmesi, aile içi görev ve ilişkilerin olumsuz etkilenmesi, sosyal hayatlarının olumsuz etkilenmesi ve sağlıklarının olumsuz etkilenebileceğine yönelik tedirginliklerinden kaynaklandığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: *Teknoloji-insan etkileşimi, teknoloji ve kısıtlama, ebeveyn sorumluluğu, ebeveyn kontrolü, problemlili teknoloji kullanımı.*

Parents' Restrictions on Their Children's Use of Information Technologies and Their Reasons From The Perspective of Their Children

Abstract

Recent advances in information technologies and their accessibility with ease have shaped the relations among the individuals and started to affect the social structure. These technologies have made parents' roles more important. Parents' attitudes towards their children who are surrounded by digital technologies and how these attitudes are perceived by their children are particularly important. In this context, the aim of this study is to determine the parental restrictions imposed towards the information technology use of secondary school students and their reasons. In addition, the awareness of the children towards the reasons of restrictions imposed by their parents has also been investigated. In this study, which is designed as a survey model, data were collected at different intervals to enable data diversity, conducted under the control of different researchers to enable researcher diversity, different data collection techniques were used to enable procedural diversity. The data were collected through "open-ended question form" and "semi-structured interview form". For the analysis of the data, content analysis types; categorical data analysis and frequency analysis were employed. The results showed that mothers in particular, impose more restrictions and especially on girls. Mobile phone is the most restricted technology. Restrictions towards applications cause restrictions towards the technology that the applications are installed in some cases. Internet based applications are the most commonly restricted applications and parents impose restrictions on the use of social networks most. The main reason why the parents impose restrictions arise from the concern that their children's educational activities, relations and responsibilities within the family, social lives, and their health might be negatively affected because of the time they spend using information technologies and their applications.

Keywords: *Technology and human interaction, technology restriction, parents' responsibility, parental mediation, problematic technology use.*

Giriş

Bilişim teknolojilerindeki gelişmeler, günlük yaşantımızı şekillendiren önemli unsurlardan biri olmuştur. Özellikle bu teknolojilerin yaygınlaşması ve kolay erişilebilir hale gelmesiyle birlikte, bireyler arasındaki ilişkileri de şekillendirerek, aile ve beraberinde toplumsal yapıyı direk ya da dolaylı olarak etkiler hale gelmiştir. Her yeni teknolojik ilerleme artan bir çoğulculuk, seçme şansı ve demokratik katılım getireceğine ilişkin teknolojik bir iyimserlik taşımaktadır (Timisi, 2003). Ancak bu teknolojiler bireyi izole edici bir faktör olarak da görülebilmektedir (Mackay, 1997). Bilişim teknolojilerinin bilgi toplumunun temel gereksinimi haline gelmesi olumlu yanlarının yanı sıra; yeni teknolojileri benimsemeyenler ile benimseyenler arasındaki farklılıklar, nesiller arasındaki farklılıklar ve bilişim teknolojilerine erişimde yaşanan eşitsizlikler dijital çağın en önemli sorunları haline gelmiştir.

Genellikle yaşantıları kolaylaştırmak amacıyla geliştirilen yeni teknolojilerin algılanışı farklılık gösterebildiğinden, etkileri de farklılık gösterebilmektedir. Dolayısıyla teknolojiyi benimseyenler, buldukları ortamda kendilerini rahat hissederken, teknolojiye karşı olumsuz tutum içerisinde olanlar ise ortamdan rahatsızlık duyup, uzaklaşma eğilimindedirler (Berman, 2004). Bu durumda da teknolojiye olumlu ve olumsuz bakış açılarıyla yaklaşanlar aynı gelişmeler karşısında, farklı tepkilerde bulunmaktadır. Bu durumun önemli nedenlerinden biri olarak, yeni neslin dijital bir çağda doğmuş ve büyümüş olması nedeniyle, önceki nesillerden farklılaştığı iddia edilmektedir (Oblinger, ve Oblinger, 2005; Prensky, 2001a). Günümüz gençliğinin hemen hemen bütün aktivitelerinde, bilişim teknolojileri ve uygulamaları önemli bir yer almış ve günlük hayatın bir parçası haline gelmiştir. “Dijital yerli” (Prensky, 2001b) olarak tanımlanan günümüz gençliği, diğer taraftan dijital teknolojiyle daha sonra tanışan ve buna uyum sağlamaya çalışan “dijital göçmen” (Prensky, 2001b) olarak isimlendirilen bir nesil ile birlikte yaşamaktadır. Genel olarak dijital yerliler için bir yaşam biçimi haline gelen dijital teknolojiler, aynı yer ve zaman dilimini yaşadıkları dijital göçmenler için farklı şeyler ifade edebilmektedir. Bu farklılıkların önemli bir nedeni bireylerin dijital teknolojilere erişimde yaşadıkları eşitsizlikleri kapsayan sayısal uçurumdur. Çok boyutlu bir kavram olan sayısal uçurum, cinsiyet, anne-babanın eğitim durumu, aylık gelir, yaşanılan yerleşim birimi ve yaşanılan coğrafi bölge şeklindeki demografik değişkenlere göre bireylerin, Bilgi ve İletişim Teknolojilerine (BİT) erişimde ve BİT okuryazarlığında yaşadıkları eşitsizlik şeklinde de tanımlanabilir (Yıldız, ve Seferoğlu, 2014). Tüm bu tanımlamalar dikkate alındığında, temelde kişisel farklılıklar çerçevesinde, bireylerin ve

toplumun dijital teknolojileri nasıl algıladıklarına, direkt ya da dolaylı etkilerine farklı değişkenler dikkate alınarak odaklanıldığı görülmektedir.

Bireylerin teknolojiye yüklediği anlam ve teknolojinin onlar için ne ifade ettiği, ortak bir alan ve zaman dilimi içinde birlikte yaşadıkları diğer bireyleri de etkileyebilmektedir. Özellikle günümüz öğrencilerinin büyük bir zaman dilimini okulda akranlarıyla ve öğretmenleriyle, evde ise ebeveynleri ile geçirdikleri düşünüldüğünde bu etkilerin boyutu da önem kazanmaktadır. Bununla beraber, özellikle nesiller arası farklılıklardan dolayı öğrencilerin bilişim teknolojilerini öğretmenlerinden ve ebeveynlerinden farklı algılayabildikleri öngörülmektedir (Bayne ve Ross, 2007; Beck ve Wade, 2004; Bittman ve ark., 2011; Oblinger ve Oblinger, 2005; Palfrey ve Gasser, 2008; Prensky, 2001b). Bu noktada, yaşanan bu farklılığın bir ucunda öğrenciler diğer ucunda ise, sınıfta öğretmenleri (Naish, 2008; Waycott ve ark., 2010; Weiß ve Bader, 2010) evde de ebeveynleri yer almaktadır. Dijital yerli olarak tanımladığımız günümüz öğrencilerinin, teknoloji kültürü ile sonradan tanışmış dijital göçmen öğretmen ve ebeveynler ile aynı ortamı paylaşmak durumunda olduklarından dolayı iki nesil arasında bir köprü kurularak çözümün sağlanması gerekmektedir. Özellikle bu köprünün aile içinde sağlıklı bir şekilde kurulması ve bu yapının sağlıklı bir şekilde diğer ortamlara aktarılması oldukça önemlidir. Ebeveynlerin çocukları üzerindeki etkileri göz önüne alındığında, özellikle nesiller arası farklılıklardan dolayı, bilişim teknolojilerinin algılanışındaki farklılıkların azaltılması ve ortak paydalarda buluşulması aile içi iletişimi olumlu yönde etkileyecek ve ilişkileri güçlendirecektir.

Özellikle internetin kullanımının yaygınlaşması, gençlere, kendilerinden önceki nesilden olan anne ve babalarını anlamakta ve takip etmekte zorlanacakları tamamen yeni ve ilgi çekici bir dünya oluşturmuştur. Bu noktada ailelerin, çocuklarının teknoloji ve uygulamalarını kullanımlarına yönelik ilgi ve endişeleri de artmıştır. Çünkü çocuklar ilk dijital nesil olarak yeni iletişim teknolojilerinin öncüleridir. Ancak aynı zamanda onların beraberinde getirdiği risklere de açıktırlar (Livingstone, 2003). Bu risklerin ortadan kaldırılması ya da en aza indirgenmesinde aile içi tutumların ve güçlü aile desteğinin önemli olduğu görülmektedir (Ayas, & Horzum, 2013; Çevik, & Çelikkaleli, 2010; Eijnden ve ark., 2008; Günüş, & Doğan, 2013; Haddadain ve ark., 2010; Horzum ve Bektas, 2014; Huang ve ark., 2009; Lee ve Chae, 2007; Park, Kim ve Cho, 2008; Tsitsika ve ark., 2011; Xiquin ve ark., 2010; Yen ve ark., 2007; Young, 1999).

Medya ve iletişim teknolojileri geliştikçe bu teknolojilerin devlet tarafından kontrolü ve takibi zorlaşmakta, anne ve babaların bugüne kadarki bireysel faaliyetleri daha önemli hale gelmektedir. (Kuntel ve Wilcox, 2001; Livingstone ve Bober, 2006; Oswell, 2008). Bu noktada ebeveynler medya ve iletişim araçlarının çeşitliliği ve giderek artan karmaşıklıkları konusunda ciddi zorluklarla karşılaşmaktadırlar. İnternetin giderek yaygınlaşması ve gençlerin erişimine açık bol miktardaki içerik ebeveynleri, akademisyenleri ve de politika belirleyicileri endişelendirmektedir (Criddle, 2006). Özellikle “Ebeveynler çocuklarını hayatlarına giren bu yeni teknolojilerin olumsuz etkilerinden nasıl koruyabilirler?” sorusu birçok araştırmada sıklıkla sorulmakta ve cevabı aranmaktadır. Ebeveynlerin teknolojik ürünleri çocuklarının hayatına hiç sokmayarak ya da yasaklar getirerek olumsuz etkilerinden korumaları mümkün gözükmemektedir. Bu noktada ebeveynler, teknolojinin çocukları üzerindeki olumlu ve olumsuz sonuçlarını dengelemek için sürekli bir mücadele halindedirler ve günümüzün zengin medya araçlarının avantajlarını artırmak ve dezavantajlarını kısıtlamak için çaba sarf etmektedirler. Bu konuda yaygın şekilde uygulanan stratejiler (kural koyma, kısıtlama getirme), hem olumlu (açıklama, tartışma) hem de olumsuz (katılmama, eleştirme, hem fikir olmama) sonuçlara yol açmaktadır (Austin, 1990). Özellikle ailelerin çocuklarını olumsuzluklardan korumak amacıyla tuttukları tavırları bazen daha büyük olumsuzluklar yaşamalarına neden olabilmektedir. Bu noktada ailelerin çocukları yakından takip etmeleri, çocukların kendileri ile daha az bilgi paylaşmalarına yol açabilmektedir (Hawk, Keijsers, Hale ve Meeus, 2009).

Çocuklara doğru kuralları öğretmek, başta anne ve babanın görevidir (Yalçın, 2006). Teknolojinin hayatımızı şekillendiren ve vazgeçilmez bir unsur olduğu ortadadır. Bu noktada hayatımıza yeni giren teknolojilerin avantajları ve dezavantajları konusunda çocukların eğitiminde en önemli görev anne ve babaya düşmektedir. Özellikle ailelerin, dijital teknolojilerle çevrili olarak büyüyen çocuklarına karşı tutumları ve bu tutumlarının çocuklar tarafından nasıl algılandığı oldukça önemlidir. Bu doğrultuda gerçekleştirilen çalışmada; ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören çocuklara, bilişim teknolojileri ve uygulamalarına yönelik ebeveynleri tarafından getirilen kısıtlamalar ve nedenlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Ayrıca bu amaç çerçevesinde çalışmada, çocukların gözüyle ebeveynleri tarafından getirilen kısıtlamaların nedenlerine yönelik farkındalıkları da belirlenmeye çalışılmıştır. Bu genel amaç doğrultusunda çalışmada öğrencilerin bilişim teknolojileri ve uygulamalarının kullanıma yönelik;

1. Kısıtlama getirildi mi?
2. Kim tarafından getirildi?
3. Hangi teknoloji ve uygulamalarına getirildi?
4. Kısıtlamanın getiriliş nedeni?

sorularına yanıt aranmıştır.

Yöntem

Bu bölümde, araştırmanın modeli, çalışma grubu, verilerin toplanması ve elde edilen verilerin analizi konularında açıklamalar yer almaktadır.

Araştırma modeli

Araştırma, ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören öğrencilere yönelik bilişim teknolojileri ve uygulamalarına yönelik ebeveynleri tarafından getirilen kısıtlamaların nedenlerinin belirlenmesi amacıyla, tarama modelinde tasarlanmıştır. Tarama modelleri, olayları ve olguları geçmişte ya da halen var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan yaklaşımlardır (Karasar, 2008). Araştırmada, açık uçlu soru formu ve yarı-yapılandırılmış görüşme tekniği birlikte kullanılmış, birden fazla veri toplama tekniği kullanılarak yöntemsel çeşitleme yoluna gidilmiş ve verilerin geçerliği artırılmaya çalışılmıştır. Böylece, aynı araştırma sorusunun yanıtlanmasında farklı nitelikteki verilerin birbirini denetlemesine, karşılaştırılmasına ve doğrulamasına olanak sağlanmıştır (Patton, 1990).

Araştırmanın Model Yapısı: Nitel çeşitleme

Nitel (açık uçlu soru formu)

→

Nitel (yarı-yapılandırılmış görüşme)

- İçerik Analizi,
- Kategorilerin geliştirilmesi

Sonra

- İçerik Analizi (Karşılaştırma ve doğrulama)
- Kategorilerin karşılaştırılması ve doğrulanması
- Elde edilen verilerin detaylandırılması

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2014-2015 öğretim yılının I. Döneminde öğrenimlerine devam eden 117'si kız (% 60.3), 77'si erkek (% 39.7) toplam 194 öğrenci oluşturmuştur. Çalışmanın genellenebilirliğinin artırılması için farklı türde ve düzeyde (Fen Lisesi, Anadolu Lisesi ve

Meslek Lisesi) 9. Sınıf öğrencileri üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyet ve yaş dağılımları dikkate alındığında dengeli bir dağılım göstermektedir. Her iki cinsiyet içinde katılımcıların yaş aralığı 14 ile 16 arasında değişmekte ve ortanca değeri ise 15’dir.

Tablo 1

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyet ve Yaş Dağılımları

Yaş	Cinsiyet				Toplam	
	Kız		Erkek		f	%
	f	%	f	%		
14	2	1.7	2	2.6	4	2.1
15	98	83.8	56	72.7	154	79.4
16	17	14.5	19	24.7	36	18.6
Toplam	117	100	77	100	194	100

Çalışma ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören 194 öğrenci ile başlamış ve ebeveynleri tarafından bilişim teknolojileri ve uygulamalarına yönelik kısıtlama getirilen 130 öğrenciden alınan veriler analiz edilmiştir. Öğrencilerin kısıtlama yapıma durumlarına göre cinsiyet dağılımları Tablo 2’de sunulmuştur.

Çalışmanın ilk veri toplama aşaması gerçekleştirildikten sonra, “bilgisayar ve öğretim teknolojileri” ile “psikolojik danışmanlık ve rehberlik” alanında akademisyenlerden oluşan uzman gurubundan, çalışmanın detaylandırılması ve güvenilirliğini arttırmaya yönelik katkı sağlayabilecek öğrencilerin belirlenmesi istenmiştir. Gençlerin teknoloji kullanımı ve anne-baba-ergen tutumları konusunda çalışmaları bulunan üç kişiden oluşan uzman gurubunun belirlediği 9 öğrenciden, 7’sine ulaşılmıştır. Çalışmanın “yarı yapılandırılmış görüşme” boyutunu oluşturacak olan bu aşamasında, görüşme türlerinden fenomenolojik görüşme gerçekleştirilmiştir.

Verilerin Toplanması

Nitel veri toplama sürecinde “triangülasyon” olarak isimlendirilen ve birden fazla veri toplama yöntem ve tekniğinin bir arada kullanıldığı bir yaklaşım benimsenmiştir. Nitel araştırmalarda farklı veri kaynaklarına dayalı olarak veri toplamanın amacı, araştırmacının “sistemik hata” yapma riskini ortadan kaldırmaktır (Maxwell, 1996). Marshall ve Rossman

(2006) nitel veri toplama türlerini iki genel başlık altında incelemektedirler. Bunlar sırasıyla temel veri toplama yöntemleri ve destekleyici veri toplama yöntemleridir. Çalışmada temel veri toplama yöntemi olarak, katılımcılara sunulan açık uçlu soruların bulunduğu “açık uçlu soru formu” destekleyici veri toplama yöntemi olarak ise görüşme yöntemlerinden “fenomenolojik görüşme” yöntemi kullanılmıştır.

Verilerin toplanması aşamasında, öncelikle araştırmaya katılan öğrenciler araştırmanın amacı ve beklentilere yönelik olarak hem yazılı hem de sözlü olarak bilgilendirilmişlerdir. Daha sonra, öğrencilere çalışmanın amacı doğrultusunda; “Bu zamana kadar bilişim teknolojileri ve uygulamalarına yönelik size kısıtlama getirildi mi?” araştırma sorusuna verdikleri cevaba göre;

Evet, kısıtlama getirildi ()

- a. Kim tarafından?
- b. Hangi teknoloji (Bilgisayar, Telefon) ve uygulamaya (Facebook, Whatsapp, vb.)?
- c. Sizce neden böyle bir kısıtlamaya gerek duyuldu?

alt sorularını yanıtlamaları istenmiştir. 3 uzman görüşü alınarak araştırmacılarca hazırlanan sorular, öğrenci düşüncelerini serbestçe ve detaylı bir biçimde ifade etmelerine olanak sağlamak amacıyla yazılı olarak yanıtlanmak üzere verilmiştir. Öğrenciler sınıf ortamında ve araştırmacı gözetiminde yanıtlarını yazılı olarak vermişlerdir.

Çalışmanın ilk veri toplama aşaması gerçekleştirildikten sonra 3 uzman tarafından belirlenen 7 öğrenciye ulaşılmıştır. Çalışmanın “yarı yapılandırılmış görüşme” boyutunu oluşturan bu aşamasında, fenomenolojik görüşme gerçekleştirilmiştir. Fenomenolojik görüşme ile katılımcının araştırma konusu ile ilgili olay ya da olayları nasıl algıladığı, kavramlaştırdığı ve değerlendirdiğini ortaya çıkarması amaçlanmış ve kişilerin dış gerçekliğe nasıl anlam yüklediklerini anlamaya çalışılmıştır (Greasley ve Ashworth, 2007).

Verilerin Analiz Edilmesi

İçerik analizi, metindeki değişkenleri ölçmek amacıyla, sistematik, tarafsız ve sayısal olarak yapılan bir analizi ifade etmektedir (Wimmer ve Dominick, 2003). Araştırma katılımcılarının açık uçlu sorulara verdikleri yanıtlardan elde edilen verilerin analizi aşamasında, içerik analiz

türlerinden *kategorisel analiz ve frekans analizi* tekniklerinden yararlanılmıştır. Çalışmanın kategorisel analiz sürecinde; (1) verilerin kodlanması, (2) kategorilerin oluşturulması, (3) kategorilerin düzenlenmesi (4) bulguların tanımlanması ve yorumlanması aşamaları izlenmiştir (Corbin ve Strauss, 2007). Çalışmada kullanılan frekans analizi ile birimlerin nicel olarak görülme sıklığı ortaya koyularak, belirli bir ögenin yoğunluğu ve önemi belirlenmiştir (Ryan ve Bernard, 2000; Tavşancıl ve Aslan, 2001). Bu doğrultuda çalışmada, araştırmaya katılan öğrenci görüşlerinin sıklığını belirtmek amacıyla frekans (*f*) ve yüzde (%) değerleri karşılaştırmalı olarak gösterilmiştir. Böylelikle, nitel veriler sayısallaştırılarak verilerin güvenilirliği artırılmış, yanlılık azaltılmış ve veriler arasında karşılaştırma olanağı sağlanmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Veri analizi aşaması iki araştırmacı tarafından gerçekleştirilmiş ve veriler ayrı ayrı temalaştırılmış, benzer olan temalar kabul edilmiş ve yorumlanmıştır.

Açık uçlu sorulara verilen yanıtlardan elde edilen verilerin analiz edilmesinden sonra çalışmanın ikinci aşamasında yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmacı uygulamada, kişilerin söylediklerine dayalı olarak onların duygu ve düşüncelerini anlamaya ve yorumlamaya çalışmıştır (Smith ve Eatough, 2007). Ayrıca çalışmanın bu aşamasında katılımcıların açık uçlu sorulara verdikleri cevaplar ile görüşme sırasında sorulara verdikleri cevapları algılama ve tanımlamadaki tutarlılığı incelenmiştir. Bu süreçte ayrıca, veriler ve elde edilen analiz sonuçları katılımcıların kontrolüne sunulmuş ve bir bakıma araştırma bulguları doğrulanmıştır.

Veri Toplama ve Analiz Sürecinin Geçerlik ve Güvenilirliği

Veri toplama sürecinde, toplanan verilerin kendi içinde tutarlı ve anlamlı olmalarına dikkat edilmiştir. Bu noktada araştırmanın amacı doğrultusunda çalışmada; veriler farklı zamanlarda toplanarak veri çeşitlemesi, birden fazla araştırmacı kontrolünde yürütülerek araştırmacı çeşitlemesi ve veri toplamak için birden fazla veri toplama tekniği kullanılarak yöntemsel çeşitleme yapılmıştır. Böylelikle araştırmanın geçerliğinin, güvenilirliğinin, tutarlılığının, anlaşılabilirliğinin ve güncelliğinin artırılması sağlanmaya çalışılmıştır. Ayrıca çalışmada, gerekli görülen yerlerde görüşme metinlerinden doğrudan alıntılar yapılarak araştırma soruları desteklenmiştir. Araştırmadan elde edilen verilerden bazıları olduğu gibi verilerle inandırıcılık sağlanmaya çalışılmıştır (Wolcott, 1990). Çalışmaya katılan öğrencilerden yapılan doğrudan alıntılar araştırma etiği çerçevesinde kimlik belirtmemesi için katılımcı isimleri yazılı olarak toplanan verileri için “KY+Sayı”, görüşme için ise “KG+Sayı” olarak

kodlanmıştır.

Veri toplama ve analiz süreçlerinde özellikle nitel araştırmalar konusunda deneyimli alan uzmanı gözetimde sürdürülmüş ve önerileri çerçevesinde araştırma süreci şekillenmiştir. Araştırmada kullanılan veri toplama araçları, uzman görüşlerine sunulmuş ve deneme görüşmelerinde deneyerek şekillendirilmiştir. Ayrıca gerek kodlamanın yapılması gerekse temaların belirlenmesi işlerinin iki araştırmacı tarafından ayrı ayrı yapılarak karşılaştırılmasıyla, veri analizi işleminin geçerlik ve güvenilirliği artırılmaya çalışılmıştır. Bu sürecin sonunda çalışmaya ilişkin ilk veriler ile çalışma sonucunda işlenmiş veriler, analizler ve yorumlar, araştırmacının araştırma analizlerini ve sonuçlarını incelemek ve yorumlamaların gerçeği yansıtmadığı, yansıtmadığı ise hangi derecede yansıttığını belirlemek amacıyla bir başka araştırmacıya sunulmuş ve öneriler çerçevesinde çalışma son halini almıştır.

Bulgular ve Yorumlar

Araştırmaya katılan öğrencilerin bilişim teknolojileri ve uygulamalarına yönelik kısıtlama getirilip getirilemediği, hangi teknolojik unsurlara kısıtlama getirildiği ve bu kısıtlamaların nedenleri, açık uçlu sorular ve yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla verdikleri yanıtların analiz edilmesiyle belirlenmiş ve başlıklar altında sunulmuştur. Ayrıca bu bölümde öğrencilerin kendi ifadelerine doğrudan alıntılara (yazılı veriler="KY", görüşme verileri="KG") yer verilmiştir.

Tablo 2

Öğrencilerin kısıtlama yapıma durumlarına göre cinsiyet dağılımı

Kısıtlanma Durumu	Cinsiyet				Toplam	
	Kız		Erkek		f	%
	f	%	f	%		
Kısıtlama yapılmadı	37	31.6	27	35.1	64	33.0
Kısıtlama yapıldı	80	68.4	50	64.9	130	67.0
Toplam	117	100	77	100	194	100

Elde edilen bulgular, çalışma gurubunu oluşturan 194 öğrencinin %67'si bilişim teknolojileri ve uygulamalarının kullanımı konusunda kendilerine kısıtlama getirildiğini belirtirken %33'ü ise ebeveynleri tarafından herhangi bir kısıtlama getirilmediğini belirtmişlerdir. Ayrıca

çalışma sonucunda, özellikle kız öğrencilere (%68.4) erkek öğrencilerden (% 64.9) daha fazla bilişim teknolojileri ve uygulamalarına yönelik kısıtlama getirildiği belirlenmiştir.

Teknoloji Kullanımına Yönelik Kısıtlama Yapılan Öğrencilere Yönelik Bulgular ve Yorumlar

Çalışmanın açık uçlu sorular aracılığı ile nitel veri toplama aşamasında “Bu zamana kadar bilişim teknolojileri ve uygulamalarına yönelik size kısıtlama getirildi mi?” sorusuna “Evet” cevabı veren, aileleri tarafından dijital deneyimleri kısıtlanan 130 öğrencinin verileri incelenmiştir. Öğrencilerin kısıtlamanın; “Kim tarafından getirildi? Hangi bilişim teknolojileri ve uygulamalara getirildi?” ve “Neden getirildi?” alt sorularına vermiş oldukları yanıtlara ilişkin bulgular ve yorumlar bu bölümde yer almaktadır. Bu doğrultuda, aileleri tarafından dijital deneyimleri kısıtlanan öğrencilerin cinsiyetlerine göre dağılımları Tablo 3’de sunulmuştur.

Tablo 3

Kısıtlamaların kim tarafından yapıldığına ilişkin cinsiyet dağılımı

Kısıtlama Getiren Ebeveyn	Cinsiyet				Toplam	
	Kız		Erkek		f	%
	f	%	f	%	f	%
Anne	37	46.3	16	32.0	53	40.8
Baba	17	21.3	20	40.0	37	28,5
Anne ve Baba	26	32.5	14	28.0	40	30.8
Toplam	80	100	50	100	130	100

Araştırmaya katılan öğrencilerin ebeveynleri tarafından bilişim teknolojileri ve uygulamalarına yönelik kısıtlamaların daha çok anneleri tarafından yapıldığı (%40.8) ve anneler tarafından yapılan kısıtlamaların ise daha çok kız çocuklarına (%46.3) yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Anne ve babanın ortak kararıyla getirilen kısıtlamaların oranı, sadece annenin getirdiği kısıtlamadan daha az, sadece babanın getirmiş olduğu kısıtlamadan ise daha fazladır (%30.8). Ayrıca çalışmada ebeveynlerin ortak kararıyla getirilen kısıtlamalarda da yine kız çocuklarına (%32.5) erkek çocuklarına (%28.0) oranla daha fazla kısıtlama getirildiği ve ortak kararlar getirilen kısıtlamada çocuklar arasındaki cinsiyet farklılığı oranı diğerlerine oranla daha az olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çocuklarının bilişim teknolojileri ve uygulamalarını kullanmalarına yönelik en az kısıtlamayı babaların yaptığı ve kısıtlama yapan

babaların erkek çocuklara (%40.0), kız çocuklara (%21.3) oranla daha çok kısıtlama getirdikleri belirlenmiştir.

Araştırma sonucunda elde edilen veriler, annelerin daha çok kız çocuklarına, babaların ise erkek çocuklarına yönelik yaptırımlarda bulduklarını ve kısıtlamalar getirdiklerini göstermektedir. Çalışmanın sonuçları, açık uçlu sorular ve yarı-yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen içerik analizi sonuçlarından elde edilen verilerin yanısıra, öğrencilerin yazıları ve ifadeleriyle de desteklenmektedir. Nitekim ki bu durumla ilgili, (KY11, Kız) "*Annem ders çalışmadığım için telefonumu aldı ve uzun süre vermedi. Erkek kardeşim benden daha çok kullanıyor ve dersleri benimkinden de kötü, ancak o istediği kadar kullanabiliyor*" şeklinde, annesinin iki çocuğu arasında cinsiyete göre farklı bir tutum sergilediğini ifade etmektedir. Diğer taraftan, (KG3, Kız) "*Annem telefonla çok vakit geçirdiğim ve ev işlerine yardım etmediğim için sürekli telefonumu elimden alacağını söylüyor. Abim bilgisayar başından kafasını kaldırmıyor ama ona hiç bir şey denilmiyor*" diyerek yaşamış olduğu durumu ifade etmektedir. Açık uçlu sorulara vermiş olduğu cevaplardan dolayı, yarı yapılandırılmış görüşme çalışması da yapılan 16 yaşındaki öğrenci ise "*Sınava gireceğim senelisesini kazanmamı istiyorlardı ve bunun içinde başta bilgisayar olmak üzere oyun oynayabileceğim her şeye kısıtlama getirdiler ve hatta el koydular. Bu senede kız kardeşim sınava girecek ama başta babam olmak üzere kimse hiçbir şeyine karışmıyor* (KY23, KG4, Erkek)" şeklinde geçmiş deneyimi ile şimdiki durumu betimlemektedir.

Aileleri tarafından dijital deneyimleri kısıtlanan öğrencilerin, kısıtlamanın yapıldığı teknolojiler ve uygulamalarına ilişkin dağılımları Tablo 4' ve tablo 5'de de sunulmuştur.

Tablo 4

Kısıtlama getirilen teknoloji ve cinsiyet dağılımı

Kısıtlama Teknoloji	Getirilen	Cinsiyet				Toplam	
		Kız		Erkek			
		<i>F</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%
Cep Telefonu		57	71,3	9	18,0	66	50,8
Bilgisayar		23	28,8	41	82,0	64	49,2
Toplam		80	100	50	100	130	100

Aileleri tarafından dijital deneyimleri kısıtlanan öğrencilerin kullandıkları teknolojilerden, cep telefonlarına (%50.8) ve bilgisayarlarına (% 49.2) yönelik kısıtlama getirildiği görülmektedir.

Elde edilen sonuçlar özellikle kız çocuklarına cep telefonu (%71,3), erkek çocuklarına ise bilgisayar (%82,0) ve uygulamalarına yönelik kısıtlamanın daha çok yapıldığını göstermektedir.

Tablo 5

Kısıtlama getirilen teknoloji ve cinsiyet dağılımı

Kısıtlamaya Neden Olan Medya Unsurları	Cinsiyet				Toplam	
	Kız		Erkek		f	%
	f	%	f	%		
Sosyal Ağlar (Facebook, Twitter, vb.)	31	38.8	13	26.0	44	33.8
	37	46.3	5	10.0	42	32.3
Çevrimiçi Uygulamalar						
Elektronik oyunlar	5	6.3	5	10.0	10	7.7
Video ve müzik siteleri (Youtube, vb.)	5	6.3	3	6.0	8	6.2
Uygun görmedikleri siteler	0	0.0	1	2.0	1	.8
Çevrimdışı Uygulamalar						
Elektronik oyunlar	0	0	22	44.0	22	16.9
İletişim (Konuşma ve mesajlaşma)	2	2.5	1	2.0	3	2.3
Toplam	80	100	50	100	100	100

Öğrencilerin ebeveynleri tarafından bu teknolojilere yönelik kısıtlama getirilmesindeki en önemli neden ise internet ve internet tabanlı uygulamalar (%80.8) olarak karşımıza çıkmaktadır. Kısıtlama getirilme sebebi olan internet tabanlı uygulamalardan sosyal ağlar (%66.1.) başta olmak üzere, sırasıyla çevrimiçi oyunlar (%7.7), video ve müzik siteleri (%6.2) ve ebeveynler tarafından uygun görülmeyen sitelere (%0.8) girilmesi olarak belirlenmiştir. Diğer taraftan sosyal ağlar kısıtlamada en önemli neden olarak görülürken, elektronik oyunların erkek çocuklara kısıtlama getirilmesinde sosyal ağlardan daha etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışmada elde edilen veriler özellikle de ebeveynlerin, çocuklarının cep telefonu kullanımı konusunda kısıtlama uyguladıklarını göstermektedir. Cep telefonlarına yönelik kısıtlamaya neden olan unsurların başında ise internet temelli uygulamalar yer almaktadır. Kısıtlama nedeni olan internet temelli mobil uygulamaların başında ise sosyal ağların kullanımı yer almaktadır. Araştırma kapsamında sosyal ağlar; web tabanlı sosyal ağlar (Facebook, Twitter, vb) ve akıllı telefonlarda kullanılan platformlar-arası çalışma özelliğine sahip (Whatsapp, Line, vb) mesajlaşma uygulamaları olarak iki alt boyutta ele alınmıştır. Bu kapsamda değerlendirildiğinde çalışma sonucunda elde edilen veriler, ebeveynlerin akıllı telefonlar için

geliştirilen sosyal ağ uygulamalarına (%33.8) neredeyse web tabanlı sosyal ağlar (%32.3) kadar kısıtlama uyguladığını göstermektedir. Diğer taraftan cep telefonlarının temel işlevlerinden olan mesajlaşma ve konuşmaya (%2.3) yönelik kısıtlamaların, internet temelli kısıtlamalardan çok daha az olduğu görülmektedir. Ayrıca elde edilen sonuçlarda özellikle metin tabanlı iletişim (Mobil Sosyal ağlar ile Mesajlaşma (Whatsapp, Line, vb.) + Mesajlaşma (Text, MMS, vb.)) unsurlarına getirilen kısıtlamaların diğerlerinden daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu durumda özellikle öğrencilerin metin tabanlı iletişim ortamlarını daha çok tercih ettiklerini ve öğrencilerin konuşmaktan daha çok yazarak iletişim kurduklarını da göstermektedir. 15 yaşındaki öğrencinin “*Sınıf arkadaşlarımla kurduğumuz whatsapp gurubu aracılığı ile çoğu zaman derslerle ilgili geç saatlere kadar mesajlaştığımız için, annem akşam saat 11’den sonra telefonu kullanmamı yasakladı.* (KY81, Erkek)” şeklindeki ifadesinden de anlaşılacağı üzere, öğrencilerin iletişiminde metin temelli uygulamalar önemli bir yer tutmaktadır. Cep telefonlarına yönelik getirilen kısıtlama nedenlerinde biri de bu teknolojiler aracılığı ile oynanan çevrimiçi ve çevrimdışı oyunlardır.

Öğrencilerin kısıtlama getirildiğini belirttikleri diğer teknolojiler ise dizüstü, masaüstü ve tablet olmak üzere, temelde bilgisayar olarak isimlendirilen teknolojilerdir. Bilgisayara yönelik kısıtlamaya neden olan uygulamaların başında ise yine cep telefonlarında olduğu gibi, internet temelli uygulamalar yer almaktadır. Kısıtlama nedeni olan internet temelli uygulamaların başında ise yine sosyal ağların kullanımı yer almaktadır. Getirilen kısıtlamaların bir diğer nedeni olarak da çevrimiçi (% 7.7) ve çevrimdışı (%16.9) elektronik oyunlar yer almaktadır. Bilgisayar ortamında da sosyal ağlardan sonra elektronik oyunlardan kaynaklı kısıtlamaların en önemli nedeni olarak görüldüğü belirlenmiştir. Ayrıca öğrenciler tarafından sosyal ağlar üzerinden oynanabilen oyunların da sosyal ağlara yönelik engellemelerde etkili olabildiği belirtilmektedir. Bu duruma yönelik 14 yaşındaki öğrencinin “*Farmville oyunundan dolayı annem Facebook hesabımı kapattırdı.* (KY12, Kız)” şeklindeki ifadesinden de anlaşılacağı üzere, kısıtlamaya neden olan bir uygulamadan dolayı başka bir uygulama da ebeveynler tarafından kısıtlanabilmektedir.

Öğrencilere yönelik, ebeveynleri tarafından kısıtlama getirilen teknoloji ve uygulamalarına yönelik bulgular genel olarak değerlendirildiğinde, cep telefonları ve bilgisayar kullanımlarına yönelik ebeveynleri tarafından çocukların büyük çoğunluğuna (%67.0) kısıtlama uygulandığı belirlenmiştir. Elde edilen veriler başta internet temelli uygulamalar (%80.8) olmak üzere özellikle sosyal ağlara (%66.1) yönelik kısıtlamalara sıklıkla

başvurulmaktadır. Ayrıca başta sosyal ağlar olmak üzere, mobil sosyal ağlar ile mesajlaşma (Whatsapp, Line, vb.), mesajlaşma (Text, MMS, vb.) ve konuşmaya yönelik getirilen kısıtlamalar birlikte değerlendirildiğinde, öğrencilerin özellikle iletişimde teknoloji kullanmaları ebeveynler tarafından problem olarak görülmektedir. Çalışmada elde edilen bir diğer sonuç, özellikle kız çocukların sosyal medya kullanımlarının, erkek çocuklarının ise sosyal ağlar ile birlikte elektronik oyunlar oynamalarının, kısıtlanmalarında etkili olduğunu göstermektedir. Nitekim yapılan kısıtlamaların nedenlerine yönelik öğrencilerin Tablo 6’da vermiş olduğu cevaplar da bunun göstergesidir.

Tablo 6

Yapılan kısıtlamaların nedenleri

Kategori	Tema	Alt Tema	f	%
Yapılan Kısıtlamanın nedenleri	Eğitim-Öğretim Faaliyetlerinin olumsuz etkilenmesi	Yeteri kadar ders çalışmamam	49	37.7
		Okuldaki derslerimin olumsuz etkilenmesi	24	18.5
		Geleceğimi etkileyebilecek bir sınavın olması	12	9.2
	Toplam		85	65.4
	Aile içi ilişkilerin olumsuz etkilenmesi	Evde yapmam gereken görevlerimi yerine getirmemem	14	10.8
		Evde uyulması gereken kurallara uymamam	13	10.0
		Toplam	27	20.8
	Sosyal faaliyetlerinin olumsuz etkilenmesi	Diğer sosyal aktivitelere zaman ayırmamam	5	3.8
		Sanal ortamdaki ilişkiler ve etkileşim içinde oldukları sitelerin olumsuz etkilemesine yönelik tedirginlikleri	3	2.3
		Toplam	8	6.2
Sağlıkla ilgili tedirginlikleri	Fiziksel sağlık sorunları oluşabileceğine yönelik tedirginlikleri (Uyku bozukluğu, Göz sağlığı, radyasyon, vb.)	4	3.1	
	Psikolojik sağlık sorunlarının oluşabileceğine yönelik tedirginlikleri (Bağımlılık, tutum ve davranış bozukluğu, vb.)	3	2.3	
Toplam		7	5.4	
	Bilmiyorum	Kısıtlamanın nedenini bilmiyorum.	3	2.3
Toplam			130	100

Araştırmaya katılan öğrenciler, teknoloji kullanımına yönelik kısıtlamaların nedeni olarak daha çok eğitim-öğretim faaliyetlerinin olumsuz etkilenmesinden kaynaklandığını belirtmişlerdir (%65.4). Öğrencilerin, ebeveynlerinin kısıtlama nedenlerine yönelik yapmış oldukları açıklamalara dayanarak verdikleri cevaplar; yeteri kadar ders çalışmaması (%37.7), okuldaki derslerinin olumsuz etkilenmesi (%18.5), geleceğimi etkileyebilecek bir sınavının olması (%9.2) olarak tanımladıkları görülmektedir. Bu durum öğrencilere, bilişim teknolojileri ve uygulamalarına daha fazla vakit ayırarak eğitim-öğretim hayatlarına yönelik olumsuzlukların artmasından dolayı kısıtlama yapıldığını göstermektedir. Nitekim ki 14 yaşındaki öğrencinin, *“ben yeterince çalışıyorum. Dersler zor ama evdekiler telefonla çok oynadığım için notlarımın düştüğünü düşünüp kısıtladılar (KY42, Kız)”* ifadesiyle ders notlarının düşmesini, ebeveynlerinin telefonla geçirilen zamana bağladıkları ve kısıtlama getirdikleri görülmektedir. 15 yaşındaki bir başka öğrenci ise *“...tüm engellemelere karşı gizlice oyun oynamaya devam ettim. Çok istedikleri...Fen Lisesini de kazandım. Sınıfımda en iyilerden biriyim. Daha ne istiyorlar...(KY51, Erkek)”* ifadesiyle geleceğini etkileyebilecek nitelikte bir sınavın varlığından dolayı yapılan kısıtlamaya ve kısıtlamanın gereksizliğine yönelik tepkisini belirtmektedir.

Ebeveynlerin çocuklarına bilişim teknolojileri ve uygulamalarına yönelik kısıtlama getirmelerinin bir diğer gerekçesi de aile içi görev ve ilişkilerin olumsuz etkilenmesi (%20.8) olarak belirlenmiştir. Bu durumu, evde yapılması gereken görevlerin aksatılması (%10.8) ve uyulması gereken ev kurallarına uyulmaması (% 10.0) olarak tanımladıkları görülmektedir. 15 yaşındaki öğrenci, *“annem ev işlerinde yardım etmediğim için telefonumu alıp duruyor. Ama abim yan gelip yatıyor kimse bir şey demiyor. (KY39, Kız)”* ifadesiyle ev içindeki durumunu ve kısıtlamaya yönelik tepkisini belirtmektedir. 15 yaşındaki öğrencinin, *“odama çekilip oyun oynadığım ve onlarla vakit geçirmediğim için bilgisayar kullanmam yasaklandı. Ama ben çaktırmadan telefonumla oynuyorum (KY91, Erkek)”* ifadesiyle ev içindeki durumunu ve kısıtlamaya yönelik geliştirdiği alternatifini belirtmiştir.

Ebeveynlerin çocuklarına kısıtlama getirmelerindeki bir diğer neden ise sosyal faaliyetlerinin olumsuz etkilenmesi gösterilmektedir (%6.2). Bu noktada çalışmada, ebeveynlerin çocuklarının, diğer sosyal aktivitelere zaman ayırmaması (%3.8) sanal ortamdaki ilişkiler ve etkileşim içinde oldukları sitelerin olumsuz etkilemesine (%2.3) yönelik tedirginliklerinden dolayı kısıtlama yoluna gittikleri belirlenmiştir. Örneğin 15 yaşındaki öğrencinin *“...dış*

dünyayla iletişimi azalttığım için... (KY105, Kız)” ifadesi, yüz yüze etkileşimi içeren sosyal ortamdan uzaklaştığını kendisinin de kabullendiğini göstermektedir. Diğer taraftan sanal ortamda yer alan olumsuz unsurlar teknolojik cihazlar aracılığı ile kurulan ilişkilerde ailelerin kısıtlama uygulama gerekçelerinde önemli bir neden olduğu görülmektedir. Bu yönde erkek öğrencilerden (KY3, KY39, KY63) “*uygun bulmadıkları sitelere girdiğim için*” şeklinde özellikle ailelerin uygun bulmadığı ortamlarda gezindiklerinden dolayı kısıtlama getirildiği görülmektedir. Kız öğrencilerde ise “*Babam Facebook arkadaşlarımı görüp kızdı ve kullanmama izin vermedi*” (KY76, Kız), “*Birisi gece gündüz mesaj yollayarak rahatsız ediyordu. Annemde Whatsapp’ı kapattırdı.*” (KY16, Kız) ve benzeri daha çok siber zorbalık kapsamında değerlendirilebilecek olan diğer bireylerin olumsuz tutumlarından kaynakladığı görülmektedir.

Öğrencilerin ifadeleriyle ebeveynlerinin kısıtlama getirmelerindeki önemli bir etmen ise bilişim teknolojileri ve uygulamalarından sağlıklarının olumsuz etkilenebileceğine (%5.4) yönelik tedirginlikleridir. Özellikle ebeveynlerin uyku düzensizliği ve fiziksel olarak sağlığın olumsuz etkilenmesine yönelik tedirginliklerini kısıtlama getirmede neden olarak gösterdikleri görülmektedir (%3.1). Diğer taraftan ebeveynlerin çocuklarına karşı bağımlılığa yönelik ifadeler kullandıkları ve bu gerekçeyle kısıtlama getirildiği görülmektedir (%2.3). Bu noktada da ebeveynlerin sağlıkla ilgili tedirginliklerini psikolojik ve fiziksel olmak üzere temelde iki boyutta ele aldıklarını söylemek mümkündür. Çalışmaya katılan 15 yaşındaki öğrenci “*dikkatimi toplayamadığım ve uyumayacağımı düşündüklerinden* (KY21, Kız)” kısıtlama getirildiğini belirtirken, 16 yaşındaki bir diğer öğrenci ise “*Gözlerim bozulduğu için*” (KY21, Erkek) ve benzeri ifadeler kullanan diğer öğrenciler de fiziksel sağlık sorunlarına karşı korumak amacıyla ebeveynleri tarafından kısıtlama getirildiğini belirtmişlerdir. Sağlıkla ilgili bir diğer boyut ise daha çok psikolojik unsurları barındıran bağımlılık ve davranış bozukluğu oluşumudur. Nitekim ki 15 yaşındaki erkek öğrenci ebeveynlerine yönelik (KY13, KG3, Erkek) “*...bağımlı olduğumu düşündükleri için her zaman ki gibi abarttılar...*” ifadesinin kullanmıştır. Ailesinin durumu abarttığını ifade eden öğrenci, yapılan görüşme sırasında da aynı ifadeyi tekrarladığı ve bu kısıtlamanın gereksiz olduğunu belirtmiştir.

Çalışmada elde edilen bir diğer sonuç ise, ebeveynleri tarafından kısıtlama yapılan öğrencilerin bir kısmının (%2.3) getirilen kısıtlamanın nedenini bilmemeleridir. Bu durum ebeveyn-çocuk arasındaki başta iletişim olmak üzere ilişki açısından oldukça önemli ve

dikkat çekicidir. Nitekim kısıtlama getirilmesine rağmen, kısıtlamanın nedenin bilinmemesi yapılan kısıtlamayı anlamsız kılabilmektedir. Bu durumla ilgili, 15 yaşındaki öğrenci (KY43, Erkek) “*bilgisayarı kullanmama izin vermiyorlar, mantıklı bir açıklamada yapmadılar. Hep yaptıkları şey ve artık anlam veremiyorum. Hatta vermeye bile çalışmıyorum*” ifadeleriyle kısıtlamanın getirilme nedenini bilmediği ve bu durumun sürekliliğini belirterek, tepkisini belirtmiştir.

Sonuç ve Öneriler

Bu araştırmada, ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören öğrencilere, bilişim teknolojileri ve uygulamalarına yönelik ebeveynleri tarafından getirilen kısıtlamalar ve bu kısıtlamaların nedenlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda çalışma ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören 194 öğrenci ile başlamış ve aileleri tarafından dijital deneyimleri kısıtlanan 130 öğrenci ile devam etmiştir. Tarama modelinde tasarlanan araştırmada, açık uçlu soru formu ve yarı-yapılandırılmış görüşme tekniği birlikte kullanılarak yöntemsel çeşitleme yoluna gidilmiş ve verilerin geçerliği artırılmaya çalışılmıştır. Ayrıca çalışmada birden fazla araştırmacı kontrolünde yürütülerek araştırmacı çeşitlemesi, veri toplamak için birden fazla veri toplama tekniği kullanılarak yöntemsel çeşitleme ve veriler farklı zamanlarda toplanarak veri çeşitlemesi yapılmıştır. Araştırma katılımcılarının açık uçlu sorulara verdikleri yanıtlardan elde edilen verilerin analizi aşamasında, içerik analiz türlerinden kategorisel analiz ve frekans analizi tekniklerinden yararlanılmıştır.

Çalışma gurubunu oluşturan öğrencilerin %67’si bilişim teknolojileri ve uygulamalarının kullanımı konusunda kendilerine kısıtlama getirildiğini belirtirken %33’ü ise ebeveynleri tarafından herhangi bir kısıtlamaya maruz kalmadıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca çalışma sonucunda özellikle kız çocuklarına, erkek çocuklarından daha fazla bilişim teknolojileri ve uygulamalarına yönelik kısıtlama getirildiği belirlenmiştir. Kısıtlama getirilen öğrencilerin açık uçlu sorulara verdikleri yanıtların analiz edilmesi sonucunda, öğrencilere yönelik uygulanan kısıtlamaların daha çok anneleri tarafından getirildiği ve anneler tarafından yapılan kısıtlamaların ise daha çok kız çocuklarına yönelik yapıldığı görülmektedir. Anne ve babanın ortak kararıyla getirilen kısıtlamaların oranı, sadece annenin getirdiği kısıtlamadan daha az, sadece babanın getirmiş olduğu kısıtlamadan ise daha fazla olduğu belirlenmiştir. Ancak anne ve babanın ortak kararıyla getirilen kısıtlamada çocuklar arasındaki cinsiyet farklılığı oranı oldukça az olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Diğer taraftan en az kısıtlamayı babaların yaptığı ve

kısıtlama yapan babaların ise bu konuda erkek çocuklarına, kız çocuklarına oranla daha çok kısıtlama getirdikleri belirlenmiştir. Bu durum özellikle kısıtlamalar konusunda annenin daha etkili olduğu ve kısıtlamanın getirildiği çocuğun cinsiyetine göre rollerin de değişebileceğini göstermektedir. Alvarez ve ark. (2013) yapmış oldukları çalışmada da ,çocuklarının internette hangi sitelere girebileceklerine ağırlıkla annelerin karar verdiğini ve en az babalarının karar verdiklerini tespit etmişlerdir. Ayrıca çalışmada, erkek çocuk sahibi ailelerde kurallar konusundaki kararın baba tarafından verildiği belirlenmiştir. Valcke ve ark. (2011) tarafından yapılan çalışma sonucunda da, annelerin babalara kıyasla daha büyük oranda kısıtlamaya gittikleri sonucuna ulaşılmıştır. Valcke ve ark. (2010) yaptıkları araştırmanın sonucunda, anne ve babaların kız çocuklarına teknoloji konusunda erkek çocuklarına kıyasla daha farklı tavır sergilediklerini kız çocuklarına daha otoriter bir yaklaşım sergilerken, erkek çocuklarını rahat bıraktıklarını, kız çocuklarına daha çok kural koyduklarını ve bu durumun diğer başka araştırmayla da (Van Roaij ve Van Den Eijinden, 2007) desteklendiğini ifade etmektedirler. Eastin ve ark. (2006) yapmış oldukları çalışmada ise, ailelerin en çok doğrudan çocuklarının teknolojiyi kullanımlarını engelleyerek kısıtlama getirdiklerini belirlemişlerdir.

Kısıtlama Getirilen Bilişim Teknolojileri ve Uygulamalara Yönelik Sonuçlar

Çalışmadan elde edilen veriler ebeveynlerin, çocuklarının cep telefon kullanımına, bilgisayar kullanımına yönelik getirilenden daha fazla kısıtlama getirdiklerini göstermektedir. Weaver ve ark. (2012)'nin ebeveynlerin teknolojiye yönelik görüşleri ve kurallarını Hindistan ve Macaristan'da orta öğretim öğrencilerinin gözünden ele aldıkları çalışmada; ailelerin en çok bilgisayar ve cep telefonlarına kısıtlama getirdikleri ve bu teknolojileri olumsuz olarak gördükleri teknolojilerin başında geldiği belirlenmiştir. Bu durum bilgisayarlar kadar işlevsel hale gelen ve kolaylıkla taşınabilen cep telefonlarının ebeveyn-çocuk arasındaki ilişkilerde de etkili olabildiğini göstermektedir. FOSI'nin 2015'de hazırlamış olduğu raporda, ailelerin %88'inin çocuklarının cep telefonu ya da akıllı telefon sahibi oldukları ve %73'ünün çocuklarına zaman sınırlaması getirdikleri ifade edilmiştir (FOSI, 2015). Bu durum özellikle cep telefonu sahibi olan çocukların, ailelerinin büyük bir kısmının bu teknolojilerle geçirdikleri zamandan dolayı kısıtlama yaptıklarını göstermekte ve bu durumda elde edilen araştırma sonuçlarını desteklemektedir.

Yapılan çalışmada öğrencilere ebeveynleri tarafından getirilen kısıtlamaların, kullanılan teknolojiye ya da bu teknolojiler aracılığı ile kullanılan uygulamalara yönelik olduğu

belirlenmiştir. Kullanılan uygulamalara yönelik getirilen kısıtlama, uygulamanın bulunduğu teknolojinin de kısıtlanmasına neden olabilmektedir. Çalışmadan elde edilen veriler, ebeveynlerin çocuklarına özellikle cep telefonu kullanımı konusunda kısıtlama uyguladıklarını göstermektedir. Cep telefonlarına yönelik kısıtlamaya neden olan unsurların başında ise internet temelli uygulamalar yer almaktadır. Kısıtlama nedeni olan internet temelli mobil uygulamaların başında ise sosyal ağlar gelmektedir. Araştırma kapsamında, web tabanlı (Facebook, Twitter, vb) ve akıllı telefonlarda kullanılan platformlar-arası çalışma özelliğine sahip (Whatsapp, Line, vb) mesajlaşma uygulamaları sosyal ağlar olmak üzere iki alt boyutta ele alınmıştır. Bu kapsamda değerlendirildiğinde çalışma sonucunda, ebeveynlerin çocuklarının akıllı telefonlar için geliştirilen sosyal ağ uygulamalarına, web tabanlı sosyal ağlardan daha fazla kısıtlama uyguladığı görülmektedir. Diğer taraftan cep telefonlarının temel işlevlerinden olan mesajlaşma ve konuşmaya yönelik kısıtlamaların, internet temelli kısıtlamalardan daha az olduğu ve özellikle mesajlaşmaya getirilen kısıtlamanın konuşmaya oranla daha fazla getirildiği belirlenmiştir. Ayrıca elde edilen sonuçlarda özellikle metin tabanlı iletişim unsurlarına getirilen kısıtlamaların diğerlerinden daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmalar, mesajlaşmanın çocuklar için öncelikli ve popüler iletişim tercihi haline geldiğini ortaya koymaktadır (Lenhart ve ark., 2010). Çalışmada elde edilen sonuçları destekleyen çalışmalardan FOSI (2015) tarafından hazırlanan raporda, ailelerin %94'ünün özellikle internet ve internet temelli uygulamalar konusunda çocukları ile konuştukları ve %53'ünün çevrimiçi bir kısım içeriklere sınırlamalar getirdikleri belirlenmiştir. Yine aynı çalışmada, özellikle ebeveynlerin metin mesajları konusundaki tutumları araştırılmış ve ebeveynlerin %71'inin gelen giden mesajları kontrol ettikleri, %45'inin ise çocuklarının gönderecekleri mesajlara miktar sınırlaması getirdikleri rapor edilmiştir. PewResearch Center tarafından 2012'de yapılan araştırmaya göre öğrencilerin iletişiminde hakim teknolojinin metin temelli uygulamalar olduğu ve yine bu araştırmaya göre Amerika'da öğrencilerin, 2009'da yapılan araştırma sonucuna kıyasla metin temelli uygulamaların kullanımında büyük artış olduğu belirlenmiştir (Lenhart, 2015). Yine aynı çalışmada bu artışın zamanla artacağı da öngörülmüştür.

Öğrencilerin kısıtlama getirildiğini belirttikleri diğer teknolojiler arasında ise dizüstü, masaüstü ve tablet olmak üzere, temelde bilgisayar olarak isimlendirilen teknolojiler yer almaktadır. Bilgisayara yönelik kısıtlamaya neden olan uygulamaların başında ise cep telefonlarının yanısıra, internet temelli uygulamalar da yer almaktadır. Kısıtlama nedeni olan internet temelli uygulamaların başında ise yine sosyal ağların kullanımı yer almaktadır.

Bilgisayara yönelik getirilen kısıtlamaların bir diğer nedeni olarak da çevrimiçi ve çevrimdışı elektronik oyunlar yer almaktadır. Bilgisayar ortamında da sosyal ağlardan sonra elektronik oyunlardan kaynaklı kısıtlamaların en önemli nedeni olarak görüldüğü belirlenmiştir. Ayrıca öğrenciler tarafından sosyal ağlar üzerinden oynanabilen oyunların da sosyal ağlara yönelik kısıtlamalarda etkili olabildiği belirtilmiştir. Bu noktada kullanılan teknoloji değişse de ebeveynlerin sosyal ağlar başta olmak üzere özellikle internet temelli uygulamalardan rahatsızlık duydukları ve bundan dolayı da kısıtlama getirdikleri görülmektedir. Çalışma sonucunda bilgisayara yönelik kısıtlamalarda cep telefonlarından farklı olarak özellikle elektronik oyunların daha etkili olduğu belirlenmiştir. Oyun nesli (Carstents ve Beck, 2005) olarak adlandırılan günümüz gençlerinde, elektronik oyunların bağımlık düzeyine ulaştığı birçok çalışma sonucunda rapor edilmiştir (örn., Griffiths, 2002; Peng ve Liu, 2010; Reiterer, 2010). Özellikle internet temelli oyunların yanı sıra sosyal ağlar üzerinden oynanan oyunların sayısının her geçen gün artması da kontrolsüz oyun oynama davranışının yaygınlaşabileceği göstermektedir.

Kısıtlama getirilen bilişim teknolojileri ve uygulamalara yönelik elde edilen sonuçlar özellikle kız çocuklarının sosyal medya kullanımlarının aileleri tarafından kısıtlandığını göstermektedir. Erkeklerin ise sosyal ağlar ile birlikte elektronik oyunların kısıtlanmalarında etkili olduğu belirlenmiştir. Bu durumu destekler nitelikte alanyazında da birçok çalışma yer almaktadır. Örneğin Lenhart (2015) yapmış olduğu çalışmada, genç kızlar daha çok sosyal medyayı, görsel platformları paylaşım için tercih ederken, genç erkekler daha çok video oyunlarını oynamayı tercih ettiklerini belirlemiştir. Benzer şekilde Lindquist ve ark. (2012), ergenlerin sağlıkları konusunda farkındalıkları ve tecrübelerini inceledikleri araştırmada erkeklerin kızlardan daha çok oyun oynadıkları, kızların ise bilişim teknolojilerini daha çok iletişim amaçlı kullanmayı tercih ettiklerini tespit etmişler ve bu durumun alanyazında mevcut birçok çalışmayla tutarlılık gösterdiğini belirtmişlerdir.

Kısıtlama Gerekçelerine Yönelik Sonuçlar

Araştırmaya katılan öğrencilerin teknoloji kullanımına yönelik kısıtlamaların nedeni olarak daha çok eğitim-öğretim faaliyetlerinin olumsuz etkilenmesinden kaynaklandığını belirtmişlerdir. Öğrencilerin ebeveynlerinin kısıtlama nedenlerine yönelik yapmış oldukları açıklamalara dayanarak verdikleri cevaplara göre sırasıyla; yeteri kadar ders çalışılmaması, okuldaki derslerinin olumsuz etkilenmesi ve geleceğini etkileyebilecek bir sınavının olması

olarak tanımladıkları görülmektedir. Bu durumda öğrencileri bilişim teknolojileri ve uygulamalarına daha fazla vakit ayırarak eğitim-öğretim hayatlarına yönelik olumsuzlukların artmasından dolayı kısıtlama yapıldığını göstermektedir. Bilişim teknolojileri bağlamında başta internet ve uygulamalarının problemleri kullanımı sonucunda gençlerin eğitim öğretim hayatlarının olumsuz etkilenebileceği yapılan araştırmalar sonucunda belirlenmiştir (örn. Anderson, 2001; Cengizhan, 2005; Ceyhan, 2008; Frangos, Fragkos ve Kiohos, 2010; Kubey ve ark., 2006; Ofcom, 2008; Young ve Case, 2004). Bu durumla ilgili Cengizhan (2005) yaptığı çalışma sonucunda internet kullanım sıklığına bağlı ortaya çıkabilecek psikolojik, bedensel ve sosyal yönden olumsuzlukların, özellikle okul çağındaki gençlerde akademik başarılarını etkileyebileceğini belirtmiştir. Ceyhan (2008) yapmış olduğu çalışmada ise, aşırı ve kontrolsüz cep telefonu kullanmanın öğrencilerin akademik başarılarını olumsuz etkilediği sonucuna ulaşmıştır. Diğer taraftan aşırı elektronik oyun oynanmasından dolayı kişilerin görevlerini aksatması ve okul çalışmalarında ihmal gibi olumsuz sonuçlarının olabileceğini saptanmıştır (Frangos, Fragkos ve Kiohos, 2010; Griffiths ve Davies, 2005; Horzum, 201; Nalwa ve Anand, 2003; Sally, 2006; Yang ve Tung 2007).

Ebeveynlerin çocuklarına bilişim teknolojileri ve uygulamalarına yönelik kısıtlama getirmelerinin bir diğer gerekçesi de aile içi görev ve ilişkilerin olumsuz etkilenmesi olarak belirlenmiştir. Bu duruma yönelik kısıtlama nedenlerini, evde yapılması gereken görevlerini aksatılması ve ev kurallarına uyulmaması gibi ev içi tutum ve davranışlarındaki olumsuzluklar olarak tanımladıkları görülmektedir. Bu durumla ilgili Doğan'ın (2013), 12-18 yaş arası ergen öğrenciler üzerinde yapmış olduğu çalışmada, ergenlerin problemleri internet kullanımlarının aile ilişkilerini olumsuz etkileyebileceği belirlenmiştir. Douglas ve ark. (2008) yapmış oldukları çalışmada benzer şekilde kişinin iş, sosyal ve ailevi hayatının giderek bozulmasına neden olabileceğini belirtmişlerdir.

Ebeveynlerin çocuklarına kısıtlama getirmelerindeki bir diğer neden ise sosyal faaliyetlerinin olumsuz etkilenmesi gösterilmektedir. Bu noktada çalışmada ebeveynlerin çocuklarının, diğer sosyal aktivitelere zaman ayırmaması, sanal ortamdaki ilişkiler ve etkileşim içinde oldukları sitelerin olumsuz etkilemesine yönelik tedirginliklerinden dolayı kısıtlama yoluna gittikleri belirlenmiştir. Diğer taraftan sanal ortamda yer alan olumsuz unsurlar ve teknolojik cihazlar aracılığı ile kurulan ilişkilerde ailelerin kısıtlama uygulama gerekçelerinde önemli bir neden olduğu görülmektedir. Daha çok siber zorbalık kapsamında değerlendirilebilecek olan diğer bireylerin olumsuz tutumlarının ebeveynlerin çocuklarını korumak için kısıtlama

uygulamasında etkili unsurlardan biri olduğu görülmektedir. Bu nedenden dolayı ebeveynlerin başta sosyal ağlar olmak üzere, internet ve uygulamalarına yönelik kız çocuklarına daha çok kısıtlama getirdikleri belirlenmiştir. Ayrıca ebeveynlerin erkek çocuklarına uygun bulmadıkları ortamlarda (bahis ve oyun siteleri, cinsellik içeren siteler, vb.) gezindiklerinden dolayı kısıtlama uyguladıkları görülmektedir. O'Keeffe ve ark. (2011) tarafından yapılan çalışmada da genellikle sosyal medya olmak üzere sanal ortamda geçirilen zamandan dolayı, gençlerin fiziksel aktivitelere daha az zaman ayırdıkları belirlenmiştir. Diğer taraftan, özellikle ergenlerin yüz yüze ilişki kurmakta sıkıntı yaşayabildikleri ve sosyal etkileşimlerinin olumsuz etkilendiğine yönelik çalışmalarda mevcuttur (örn., Anderson, 2001; Bonetti, Campbell ve Gilmore, 2010; Niemz, Griffiths ve Banyard., 2005; Seo ve ark., 2009; Suhail ve Bargees, 2006). Bu noktada ebeveynlerin diğer sosyal aktivitelere zaman ayırmamaları ve yüz yüze etkileşimden uzaklaşmalarının, çocuklarına kısıtlama getirme nedeni olarak karşımıza çıkmaktadır. Ailelerin çocuklarına yönelik kısıtlama getirmelerinde etkili olan bir diğer ise çocuklarını sanal ortamda karşılaşılabilecekleri olası tehlikelerden koruma çabalarıdır. Nitekim alanyazında, diğer kullanıcılar tarafından rahatsız edilebilecekleri, kötü niyetli kişilerin saldırılarına karşı korunmasız kalabilecekleri ve siber zorbalık mağduru olabileceklerine dair birçok çalışma mevcuttur (örn., Jones, Mitchell ve Finkelhor, 2013; Khurana ve ark., 2015; Kowalski ve Limber 2007). Çocukların öncelikli iletişim aracı olan cep telefonu kısa mesajlarının aynı zamanda çocukların zorbalık aracı tercihlerinin başında geldiği ve çocuklar arasında oldukça yaygın olduğu da araştırmacılarca belirtilmektedir (Drennan, Brown ve Mort, 2011; Drouin ve Landgraff, 2011; Kowalski ve Limber, 2007; Mariek ve Rozane, 2013; Raskauskas, 2007). Ayrıca yapılan çalışmalarda, özellikle mesajlaşmanın ve cinsellik içerikli mesajlaşmanın çocuklar arasında oldukça yüksek derecede yaygın olduğu gerçeğine vurgu yapılmaktadır (Drouin ve Landgraff, 2011; Houck ve ark., 2014; Mark ve ark., 2014). Bu durum ile ilgili Rode'un (2009) çocukların internette güvenliklerini incelediği araştırmada, ebeveynlerin bilgisayar güvenliğini kısıtlamalar getirerek, çocukları bilgisayar kullanırken aynı odada oturup takip ederek ya da web sayfalarını engellemeye yönelik programlar vasıtasıyla sağladıklarını ortaya koymuştur.

Çalışmada ebeveynlerin kısıtlama getirmelerindeki önemli bir etmen de bilişim teknolojileri ve uygulamalarından sağlıklarının olumsuz etkilenebileceğine yönelik tedirginlikleridir. Özellikle gece geç yatılması ve uyku düzensizliğinin, ebeveynlerin kısıtlama getirmeleri için neden olarak gösterdiği görülmektedir. Çalışmada özellikle uyku düzensizliğinden dolayı kısıtlama getirilmesinde sosyal ağ kullanımı ve elektronik oyunların daha çok etkili olduğu

belirlenmiştir. Diğer taraftan ebeveynlerin çocuklarına karşı bağımlılığa yönelik ifadeler kullandıkları ve bu gerekçeyle kısıtlama getirildiği görülmektedir. Ebeveynlerin bir diğer kısıtlama gerekçesi olarak fiziksel olarak sağlığının olumsuz etkilenmesine yönelik tedirginleridir. Bu noktada ebeveynlerin sağlıkla ilgili tedirginliklerini psikolojik ve fiziksel olmak üzere temelde iki boyutta ele aldıklarını söylemek mümkündür. Eisner (2010) yapmış olduğu çalışmada, sosyal ağ sitelerini kullanan katılımcıların hesaplarını kontrol etmek, gündemi takip etmek için ve özellikle de gençlerin arkadaş grubundakilerin neler yaptıklarını öğrenmek için uyku düzenlerini bozabildiklerini ve uykusuz kalabildiklerini belirtmiştir. Benzer şekilde Nalwa ve Anand (2003) lise öğrencileri üzerinde yapmış oldukları çalışma sonucunda, öğrencilerin gece geç saatlerde internette oldukları için uykusuz kalabildiklerini ve diğer işlerini erteleyebildiklerini belirtmişlerdir. Lemola ve ark. (2015) yapmış oldukları çalışmada, ergenlerin medya ve akıllı telefon kullanımının uyku bozukluğu ve depresif belirtiler göstermeleriyle ilişkili olduğu belirlenmiştir. Bu durumla ilgili ayrıca kişilerin gün içinde zamanlarının büyük bir kısmını fiziksel aktivite yapmadan ve sağlıksız beslendiklerinden dolayı obezite gibi sağlık sorunlarıyla da karşılaşabildikleri görülmektedir (Li, Deng, Ren, Guo ve He, 2014). Diğer taraftan elektronik oyunlarla aşırı ve problemlili bir şekilde zaman geçirilmesinin, fiziksel, psikolojik ve sosyal olumsuz etkilerinin olabileceği çalışmalar sonucunda belirlenmiştir (Griffiths ve Davies, 2005; Grüsser ve Thalemann, 2006). Goh, Bay ve Chen (2014) tarafından yapılan çalışmada da öğrencilerin elektronik oyun oynamalarının, aileleri tarafından, sağlıkları ile ilgili nedenler gerekçe gösterilerek kısıtlanabildiği belirtilmiştir.

Çalışmada elde edilen bir diğer sonuç ise, ebeveynleri tarafından kısıtlama yapılan bir kısmının getirilen kısıtlamanın nedenini bilmemeleridir. Nitekim bu durum, ebeveyn-çocuk arasındaki ilişki açısından oldukça önemli ve dikkat çekicidir.

Ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören öğrencilerin bilişim teknolojileri ve uygulamalarına yönelik ebeveynleri tarafından getirilen kısıtlamalar ve nedenlerinin belirlenmesinin amaçladığı çalışma sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde; özellikle annelerin çocuklarına kısıtlama getirdikleri ve daha çok kısıtlamanın erkek çocuklara getirildiği sonucuna ulaşılmıştır. Kısıtlama getirilen teknolojilerin başında ise cep telefonların yer aldığı ve kullanılan uygulamalara yönelik getirilen kısıtlamanın, uygulamanın bulunduğu teknolojinin de kısıtlanmasına neden olabildiği belirlenmiştir. Kısıtlamaya neden olan uygulamaların başında ise internet temelli uygulamaların yer aldığı ve ebeveynlerin özellikle

bu uygulamalardan sosyal ağların kullanımına kısıtlama getirdikleri belirlenmiştir. Ebeveynlerin kısıtlama getirmelerindeki temel sebep bilişim teknolojileri ve uygulamaları ile geçirilen zamandan dolayı çocuklarının; eğitim-öğretim faaliyetlerinin olumsuz etkilenmesi, sosyal hayatlarının olumsuz etkilenmesi, aile içi görev ve ilişkilerin olumsuz etkilenmesi, sağlıklarının olumsuz etkilenebileceğine yönelik tedirginliklerinden kaynaklandığı sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen bu sonuçlar çerçevesinde alanyazın incelendiğinde, aile içi tutumların ve güçlü aile desteğinin çocukların problemleri teknoloji kullanımına yönelik davranışlarını ortadan kaldırmaya yardımcı olduğu belirlenmiştir. Bu çalışma sonuçları, ailenin teknoloji kullanımı konusunda çocukları için önemli bir rolünün olduğunu göstermektedir. Hayatımızda önemli bir yer tutan teknolojik ürünlerin çocuklarının hayatına hiç sokmayarak ya da yasaklar getirerek etkilerinden korumak mümkün gözükmemektedir. Ancak çocuklar doğru bir şekilde yönlendirildiğinde, olası olumsuzluklar en aza indirgenebilir. Bu noktada ailenin rolü oldukça önemli gözükmektedir. Çocuklara doğru kuralları öğretmek, başta anne-babaya düşmektedir (Yalçın, 2006). Bu noktada doğru teknoloji kullanımı konusunda da, ebeveynlerin çocuklarını doğru bir şekilde yönlendirmesi ve gerekli tedbirleri alması gerekmektedir.

Öneriler

Ebeveynler, teknolojinin çocukları üzerindeki olumlu ve olumsuz sonuçlarını dengelemek için sürekli bir mücadele halinde çaba sarf etmektedirler. Özellikle de olası dezavantajlarını azaltmak için bu teknolojileri çocuklarına kısıtlama yoluna gitmektedirler. Bu nokta çocuklarının bakış açısıyla ebeveynleri tarafından kullandıkları bilişim teknolojileri ve uygulamalarına yönelik kısıtlamaların neler olduğu ve hangi gerekçeyle yapıldığının belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilen çalışmanın sonuçlarına dayalı olarak getirilebilecek öneriler ise şunlardır;

Öğrencilere yönelik öneriler:

- Teknolojinin olumsuz etkilerinden kaçınmak için gerekli önlemleri öncelikle kendileri almaya çalışmalı ve baş edemediği bir problemle karşılaştığında destek alınmalıdır.
- Her şeyde olduğu gibi teknoloji kullanımında da aşırılıktan kaçınılmalı ve diğer sosyal aktivitelere de vakit ayrılmalıdır.

Ebeveynlere yönelik öneriler:

- Ebeveynlerde çocukları kadar teknoloji kullanımı konusunda bilgi sahibi olmalı, çocuklarının teknolojinin olumsuz etkilerinden korunmalarını sağlanmalıdır.

- Ebeveynler teknoloji kullanımını konusunda kısıtlama getirme yoluna gitmeden önce çocukları ile uygun bir biçimde iletişim içinde olmalıdırlar.

Eğitim kurumları ve paydaşlarına yönelik öneriler:

- Teknolojinin doğru kullanımı ve olumsuz etkilerinden korunmalarına yönelik öğrencilere kapsamlı eğitimler verilmelidir.
- Teknoloji kullanımını konusunda ebeveynlere yönelik eğitimler verilmelidir.

Araştırmacılara yönelik öneriler:

- Ortaöğretim kademesinde gerçekleştirilen bu çalışma eğitimin diğer kademelerinde de gerçekleştirilmelidir.
- Öğrencilere yönelik yapılan kısıtlamaların kaynağı olarak özellikle ön plana çıkan oyunlar ve sosyal paylaşım ortamlarına yönelik detaylı çalışmalar yapılmalıdır.
- Öğrencilerin, ebeveynleri tarafından bilişim teknolojileri ve uygulamalarına yönelik getirilen kısıtlamalara karşı tepkileri araştırılmalıdır.
- Öğrencilere yönelik yapılan kısıtlamaların eğitim-öğretim hayatlarına etkileri araştırılmalıdır.
- Kısıtlama getiren ebeveynlerin, çocuklarına yönelik yapmış oldukları kısıtlamalardan beklentilerini belirlemek amacıyla ebeveynlere yönelik bir çalışma yapılmalıdır.

Kaynakça

- Alvarez, M., Torres, A., Rodriguez, E., Padilla, S., & Rodrigo, M. J. (2013). Attitudes and parenting dimensions in parents' regulation of Internet use by primary and secondary school children. *Computers & Education, 67*, 69-78.
- Anderson, K. J. (2001). Internet use among college students: An exploratory study. *Journal of American College Health, 50*(1), 21-26.
- Austin, E. W. (1990). Effects of family communication on children's interpretation of television. In J. Bryant & J. A. Bryant (Eds.), *Television and the American family* (pp. 377—395). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, inc.
- Ayas, T., & Horzum, M. B. (2013). İlköğretim öğrencilerinin internet bağımlılığı ve aile internet tutumu. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 4*(39), 46-57.
- Bayne, S., & Ross, J. (2007). The 'digital native' and 'digital immigrant': A dangerous opposition. *Paper presented at the Annual Conference of the Society for Research into Higher Education (SRHE)*, Brighton, Sussex, UK.
- Beck, J. C., & Wade, M. (2004). *Got game: How the gamer generation is reshaping business forever*. Boston, MA: Harvard Business School Press.
- Berman, M. (2004). *Katı olan her şey buharlaşıyor*. (Çev. Ümit Altuğ, Bülent Peker). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Bittman, M., Rutherford, L., Brown, J., & Unsworth, L. (2011). Digital natives? New and old media and children's outcomes. *Australian Journal of Education, 55*(2), 161-175.
- Bonetti, L., Campbell, M. A., & Gilmore, L. (2010). The relationship of loneliness and social anxiety with children's and adolescents' online communication. *Cyberpsychology, Behavior and Social Networking, 13*(3), 279-285.
- Carstens, A., & Beck, J. (2005). Get ready for the gamer generation. *TechTrends, 49*(3), 22-25.
- Cengizhan, C. (2005). Öğrencilerin bilgisayar ve internet kullanımında yeni bir boyut: İnternet bağımlılığı. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 22*, 83-98.
- Ceyhan, E. (2008). Ergen ruh sağlığı açısından bir risk faktörü: İnternet bağımlılığı. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi, 15*(2), 109-116.
- Corbin, J. M., & Strauss, A. C. (2007). *Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory*. Thousand Oaks, CA: Sage Publication.
- Criddle, L. (2006). *Look both ways: Help protect your family on the Internet*. Redmond, WA: Microsoft.

- Çevik, B. G. ve Çelikkaleli, Ö. (2010). Ergenlerin arkadaş bağıllığı ve internet bağımlılığının cinsiyet, ebeveyn tutumu ve anne baba eğitim düzeylerine göre incelenmesi. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(3), 225-240.
- Doğan, A. (2013). *İnternet Bağımlılığı Yaygınlığı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Anabilim Dalı.
- Douglas, A. C., Mills, J., Niang, M., Stepchenkova, S., Byun, S., Ruffini, C., Lee, S. K. Loutfi, J., Lee, J-K., Atallah, M., & Blanton, M. (2008). Internet addiction: Meta-synthesis of qualitative research for the decade 1996 - 2006. *Computers in Human Behavior*, 24(6), 3027–3044.
- Drennan, J., Brown, M.R., & Mort, G.S. (2011). Phone bullying: Impact on self-esteem and well-being. *Young Consumers*, 12(4), 295-309.
- Drouin, M., & Landgraff, C. (2011). Texting, sexting, and attachment in college students' romantic relationships. *Computers in Human Behavior*, 28(2), 444–449.
- Eastin, M., Greenberg, B., & Hofschire, L. (2006). Parenting the internet. *Journal of Communication*, 56(3), 486–504.
- Einjden, R., Meerkerk, G., Vermulst, A., Spijkerman, R., & Engels, R. (2008). Online communication, compulsive Internet use, and psychosocial well-being among adolescents: A longitudinal study. *Developmental Psychology*, 44(3), 655-665.
- Eisner, A. (2010). *Is social media a new addiction?* Retrevo. <http://www.retrevo.com/content/node/1324> [Erişim Tarihi: 05.01.2015]
- FOSI (2015). *Parenting in the Digital Age: How Parents Weigh the Potential Benefits and Harms of Their Children's Technology Use*. <https://www.fosi.org> [Erişim tarihi: 19.02.2015]
- Frangos, C. C., Fragkos, K. C., & Kiohos, A. (2010). Internet addiction among greek university students: Demographic associations with the phenomenon, using the Greek version of young's internet addiction test. *International Journal of Economic Sciences and Applied Research*, 3(1), 49-74.
- Goh, W.W.L., Bay, S., & Chen, V. H. (2015). Young school children's use of digital devices and parental rules. *Telematics and Informatics*, 32(4), 787-795.
- Greasley, K., & Ashworth, P. (2007). The phenomenology of "approach to studying": The university student's studies within the lifework. *British Educational Research Journal*, 33(6), 819-843.
- Griffiths, M. (2002). *Gambling and gaming addictions in adolescence*. UK: Blackwell Pub.

- Griffiths, M. D., & Davies, M.N.O. (2005). Videogame addiction: Does it exist? In J. Goldstein & J. Raessens (Eds.), *Handbook of computer game studies* (pp. 359–368). Boston: MIT Press.
- Grüsser, S. M., & Thalemann, R. (2006). *Computerspielsüchtig? rat und hilfe für eltern*. [Computer game playing addiction? Advices and help for parents]. Bern: Hans Huber Verlag.
- Günüç, S., & Doğan, A. (2013). The relationships between Turkish adolescents' internet addiction, their perceived social support and family activities. *Computers in Human Behavior*, 29(6), 2197-2207.
- Haddadain, F., Abedin, A., & Monirpoor, N. (2010). Appraisal of personality, family structure and gender in predicting problematic use of Internet. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 5, 850-854.
- Hawk, S. T., Keijsers, L. Hale, W, & Meeus, W. (2009). Mind your own business! Longitudinal relations between perceived privacy invasion and adolescent-parent conflict. *Journal of Family Psychology*, 23(4), 511–520.
- Horzum, M. B. (2011). İlköğretim öğrencilerinin bilgisayar oyunu bağımlılık düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 36(159), 56-68.
- Horzum, M. B., & Bektas, M. (2014). Examining the internet use aim and internet parental style of primary school students in terms of various variables. *Hrvatski časopis za odgoj i obrazovanje*, 16(3), 745-778.
- Houck, C. D., Barker, D., Rizzo, C., Hannock, E., Norton, A., & Brown, L. (2014). Sexting and sexual behavior in at-risk adolescents. *Pediatrics*. 133(2), 1-7.
- Huang, R. L., Lu, Z., Liu, J. J., You, Y. M., Pan, Z. Q., Wei, Z., He, Q., & Wang, Z. Z. (2009). Features and predictors of problematic internet use in Chinese college students. *Behaviour & Information Technology*, 28(5), 485-490.
- Jones, L.,M., Mitchell, K. J., & Finkelhor, D. (2013). Online harassment in context: Trends from three youth internet safety surveys (2000, 2005, 2010). *Psychology of violence*, 3(1), 53-69.
- Karasar, N. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemi (18.Baskı)*. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Khurana, A., Bleakly, A., Jordan, A.,B., & Romer, D. (2015). The protective effects of parental monitoring and internet restriction on adolescents' risk of online harassment. *J Youth Adolescence*, 44(5),1039-1047.

- Kowalski, R. M., & Limber, S. P. (2007). Electronic bullying among middle school students. *The Journal of Adolescent Health: Official Publication of the Society for Adolescent Medicine*, 41(6), 22-30.
- Kubey, R. W., Lavin, M. J., & Barrows, J. R. (2001). Internet use and collegiate academic performance decrements: Early findings. *Journal of Communication*, 51(2), 366-382.
- Kunkel, D., & Wilcox, B. (2001). Children and media policy. In D. G. Singer & J. L. Singer (Eds.), *Handbook of children and the media* (pp. 589—604). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Lee, S. J., & Chae, Y. G. (2007). Children's internet use in a family context: Influence on family relationships and parental mediation. *CyberPsychology & Behavior*, 10(5), 640-644.
- Lemola, S., Perkinson-Gloor, N., Brand, S., Dewald-Kaufmann, J., & Grob, A. (2015). Adolescents' electronic media use at night, sleep disturbance, and depressive symptoms in the smartphone age. *Journal of Youth and Adolescence*, 44(2), 405-418.
- Lenhart, A. (2015). Teens, social media & technology overview. *Pew Research Centert*. <http://www.pewinternet.org/2015/04/09/teens-social-media-technology-2015/> [Erişim tarihi: 02.06.2015]
- Lenhart, A., Purcell, K., Smith, A., & Zickuhr, K. (2010). *Social media and young adults*. Washington D.C.: Pew Internet & American Life.
- Li M, Deng Y, Ren Y, Guo S, & He X. (2014) Obesity status of middle school students in Xiangtan and its relationship with Internet addiction. *Obesity (Silver Spring)*, 22(2), 482-487.
- Lindquist, K. A., Wager, T. D., Kober, H., Bliss-Moreau, E., & Barrett, L. F. (2012). The brain basis of emotion: a meta-analytic review. *Behav Brain Sci*, 35(3), 121-43.
- Livingstone, S. (2003). The changing nature of audiences: From the mass audience to the interactive media user. In A. Valdivia (Ed.), *The Blackwell Companion to Media Research*(pp. 337-359). Oxford: Blackwell.
- Livingstone, S., & Bober, M. (2006). Regulating the Internet at home: Contrasting the perspectives of children and parents. In D. Buckingham & R. Willett (Eds.), *Digital generations* (pp. 93-113). Mahwah, NJ: Laurence Erlbaum Associates, Inc.
- Mackay, H. (Ed.) (1997). *Consumption and everyday life*. The Open University: SAGE Pub.
- Mariek, V.A., & Rozane, C. (2013). Cyberbullying by mobile phone among adolescents: The role of gender and peer group status. *Communications: The European Journal of Communication*, 38(1), 107-118.

- Mark, K., Longinaker, N., Collinetti, E., Lowe, S., Husman, C., & Terplan, M. (2014). Gender differences in sexting behaviors among Chlamydia positive adolescents and young adult. *Poster Presentations*, 54(2),52.
- Marshall, C., & Rossman, G. B. (2006). *Designing qualitative research*. Thousands Oaks, Calif. : Sage Publications.
- Maxwell, J. A. (1996). *Qualitative research design: An interactive approach*. California: SAGE Publications.
- Naish, R. (2008). The digital ages of man. *E-learning Age, ABI/FORM Global*, 10-11.
- Nalwa, K., & Anand, A. P. (2003). Internet addiction in students: A cause of concern. *Cyberpsychology & Behavior*, 6(6), 653-656.
- Niemz K, Griffiths M, & Banyard P. (2005). Prevalence of pathological Internet use among university students and correlations with self-esteem, the General Health Questionnaire (GHQ), and disinhibition. *Cyberpsychology and Behavior*, 8(6), 562-570.
- Oblinger, D., & Oblinger, J. L. (2005). *Educating the net generation*. Washington, DC: Educause.
- Ofcom (2008). *Social networking a quantitative and qualitative research report into attitudes, behaviours and use*. Research Document, Office of Communications. http://news.bbc.co.uk/2/shared/bsp/hi/pdfs/02_04_08_ofcom.pdf [Erişim tarihi: 11.02.2015]
- O'Keeffe, G. S., & Pearson, K. C. (2011). The impact of social media on children, adolescents, and families. *Pediatrics*, 127(4), 800-804.
- Oswell, D. (2008). Media and communications regulation and child protection: An overview of the field. In S. Livingstone & K. Drotner (Eds.), *The international handbook of children, media and culture* (pp. 475-492). London: Sage.
- Palfrey, J., & Gasser, U. (2008). *Born digital: Understanding the first generation of digital natives*. NY: Basic Books.
- Park, S. K., Kim, J. Y., & Cho, C. B. (2008). Prevalence of internet addiction and correlations with family factors among South Korean adolescents, *Adolescence*, 43(172), 895-909.
- Patton, M. Q. (1990). *Qualitative evaluation and research methods*. (2nd ed.). Newbury Park, California: Sage Publications.
- Peng, W., & Liu, M. (2010). Online gaming dependency: Apreliminary study in China. *Cyberpsychology & Behavior*, 133(3), 329-333.
- Prensky, M. (2001a). Digital natives, digital immigrants, part 2: Do they really think differently? *On the Horizon*, 9(6), 1-6.

- Prensky, M. (2001b). Digital natives, digital immigrants. *On the Horizon*, 9(5), 1-5.
- Raskauskas, J. (2007). Text-bullying among early adolescents. *Kairaranga*, 8(1), 17–21.
- Reiterer, E. (2010). *Prävalenz von computerspielsucht bei kindern und jugendlichen in Österreich*. Diplomarbeit. Bildungswissenschaft. Universität Wien, Österreich. http://www.sainetz.at/dokumente/Praealent_von_Computerspielsucht_bei_Kindern_und_Jugendlichen_in_Oesterreich_2010.pdf [Erişim Tarihi: 08.12.2014].
- Rode, J. (2009). Digital parenting: Designing children’s safety. *BCS-HCI '09: Proceedings of the 23rd British HCI Group Annual Conference on People and Computers: Celebrating People and Technology*, Cambridge, United Kingdom.
- Ryan, G., & Bernard, H. R. (2000). Data management and analysis methods. In N. Denzin & Y. Lincoln (Eds.), *Handbook of qualitative research* (pp. 769–802). Thousand Oaks, CA: Sage
- Sally, L. P. M. (2006). *Prediction of internet addiction for undergraduates in Hong Kong*. Baptist University, Hong Kong , UMI Dissertation Information Service.
- Seo, M., Kang, H. S., & Yom, Y-H. (2009). Internet Addiction and interpersonal problems in Korean adolescents. *Computers, Informatics, Nursing*, 27(4), 226-233.
- Smith, J. A., & Eatough, V. (2007). Interpretative phenomenological analysis. in e. lyons ve a. coyle (Eds.). *Analysing qualitative data in psychology*. (pp. 35-50). Los Angeles: SAGE Pub.
- Suhail, K., & Bargees, Z. (2006). Effects of excessive internet use on undergraduate students in Pakistan. *Cyberpsychology & Behavior*, 9(3), 297-307.
- Tavşancıl, E., & Aslan, E. A. (2001). *İçerik analizi ve uygulama örnekleri*. Ankara: Epsilon Yayınları.
- Timisi, N. (2003). *Yeni iletişim teknolojileri ve demokrasi*. Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.
- Tsitsika, A., Critselis, E., Louizou, A., Janikian, M., Freskou, A., Marangou, E., Kormas, G., & Kafetzis, D. (2011). Determinants of internet addiction among adolescents: A case-control study. *Date of Electronic Publication*, 11, 866-874.
- Valcke, M., Bonte, S., De Wever, B., & Rots, I. (2010). Internet parenting styles and the impact on internet use of primary school children. *Computers & Education*, 55(2), 454-464.
- Valcke, M.; Wever, D. B., Van Keer, H., & Schellens, T. (2011). Long-term study of safe Internet use of young children. *Computers & Education*, 57(1), 1292-1305.

- Van Rooij, A. J., & Van den Eijnden, R. J. J. M. (2007). Monitor internet and youth 2006 and 2007. *Developments in Internet Use and the Role of Parenting*. <http://bit.ly/cFUX09> [Erişim Tarihi: 11.09.2014].
- Waycott, J., Bennett, S., Kennedy, G., Dalgarno, B., & Gray, K. (2010). Digital divides? Student and staff perceptions of information and communication technologies. *Computers & Education*, 54(4), 1202-1211.
- Weaver, K., Komlodi, A., Wang, J., Joshi, K., & Sellei, B. (2012). Parents views and rules about technology: As told by their middle school children in Hungary and India. M. Strano, H. Hrachovec, F. Sudweeks and C. Ess (Eds). *Proceedings Cultural Attitudes Towards Technology and Communication*, Murdoch University, Australia, 493-501.
- Weiß, S., & Bader, H. J. (2010). How to improve media literacy and media skills of secondary school teachers in order to prepare them for the next generation of learners: A new type of in-service training for teachers. In M. Ebner & M. Schiefner (Eds.), *Looking toward the future of technology-enhanced education: ubiquitous learning and the digital native* (pp. 37-54). Hershey, PA: Information Science Reference.
- Wimmer, R. D., & Dominick, J. R. (2003). *Mass media research: An introduction* (7th ed.). Belmont, CA: Wadsworth.
- Wolcott, H. F. (1990). On seeking-and rejecting-validity in qualitative research. E. W. Eisner., & A. Peshkin (Eds.). *Qualitative inquiry in education the continuing debate* (pp. 121-152). New York: Teachers Collage Press.
- Xiuqin, H., Huimin, Z, Mengchen, L., Jinan, W., Ying, Z., & Ran, T. (2010). Mental health, personality, and parental rearing styles of adolescents with internet addiction disorder. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 13(4), 401-406.
- Yalçın, N. (2006). İnterneti doğru kullanıyor muyuz? İnternet bağımlısı mıyız? Çocuklarımız ve gençlerimiz risk altında mı? *IV. Akademik bilişim bildiriler kitabı*, 585-588, Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Yang, S. C., & Tung, C. J. (2007). Comparison of internet addicts and nonaddicts in Taiwanese high school. *Computers In Human Behavior*, 23(1), 79-96.
- Yen, J. Y., Yen, C. F., Chen, C. C., Chen, S. H., & Ko, C. H. (2007). Family factors of Internet addiction and substance use experience in Taiwanese adolescents. *Cyberpsychology & Behavior*, 10(3), 323-329.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (6.Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

- Yıldız, H., ve Seferoğlu, S. S. (2014). İlköğretim öğrencilerinin sayısal uçurum düzeyleriyle ilgili görüşlerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(3), 220-235.
- Young, K. S. (1999). Internet addiction: Symptoms, evaluation and treatment. *Innovations in clinical practice: A source book*, 17, 19-31.
- Young, K. S., & Case, C. J. (2004). Internet abuse in the workplace: New trends in risk management no access. *CyberPsychology & Behavior*, 7(1), 105-111.

Extended Abstract

Introduction

Advances in information technologies have become one of the important elements that shape our daily lives and have also changed the relations among the individuals effecting both families and society. Widespread use of internet have created a new and interesting world. As the media and communication technologies have developed, it has become difficult to keep up-to-date with them and parents' activities have become more important. Parents face difficulties with the increasing complexity of media and communication technologies. Hence, parents have been in continual struggle with balancing both positive and negative effects of technology on their children trying to increase their advantage. The common strategies called on (prescription, restriction) lead to both positive (explanation, discussion) and negative (disagreement, criticism) effects (Austin, 1990).

It's obvious that technology is an indispensable element that shape our lives. The education of children on the advantages and disadvantages of new technologies in our lives is up to parents. For this, in particular, the attitudes of parents to their children who are surrounded by digital technologies and how these attitudes are perceived by their children is of great importance. Accordingly, in this study it is aimed to determine the parental restrictions imposed towards the information technology use of secondary school students and their reasons. In addition, the awareness of the children towards the reasons of restrictions imposed by their parents has also been investigated.

Method

In this study which is designed as a survey model, data were collected at different intervals to enable data diversity conducted under the control of different researchers to enable researcher diversity, different data collection techniques were used to enable procedural diversity. The study group first consisted of 194 students between the ages 14-16 and the data from 130 students who were imposed restrictions were collected with open-ended question form and analysed. According to the results, phenomenological interviews were carried out with 7 students designated by the researchers. In the analysis phase, data were collected with "open-

ended question form” and “semi-structured interview form” content analysis types; categorical data analysis and frequency analysis were employed.

Results and Suggestions

Results show that 67.0% of the students state they have been restricted in using information technologies and their applications whereas 33.0% of them mention no restrictions at all. Parents impose restrictions on girls more than boys. Restrictions are imposed mostly by mothers and in particular on girls. Second most restrictions are imposed by parents’ co-decisions on children almost with no gender difference. However, fathers impose restrictions the least and they impose restrictions on their sons. These results indicate that mothers are more effective in restriction of technology use and the roles might change according to the gender of the child having restrictions.

Results according to the restricted technologies and applications

Results show that parents impose restrictions on their children’s mobile phone use than computer. Girls’ use of mobile phone and boys’ computer use are restricted more than other technologies. Girls’ use of social networks and boys’ use of electronic games together with social networks are also restricted. Results also show that the restrictions are either directly related to the technology or to the applications used by those technologies which also show that the restrictions on applications could also cause restrictions on the technologies that the applications are used by. Mobile phones are restricted mainly because of their internet based applications and social networks are the most common applications to be restricted. Parents impose restrictions on messaging applications (whatsapp, line, and so on) which have inter-platform capabilities and used by smartphones more than other social network applications. As in mobile phones, computers are also restricted mainly because of internet based applications; social networks. However, it is also seen that electronic games have been highly effective in the restriction of computer use. Text based communication technologies have received restrictions more than others, which also indicate that text based communication is very popular and primary way of communication among young people.

Results according to the reasons why parents impose restrictions

Students involved in the research, with regard to the explanations made by their parents about the reasons why restrictions are imposed on information technologies and their applications, have mentioned “their educational activities are adversely affected” as the main cause. They have defined the reasons for restrictions as “insufficient study, negative effect on classes at school” and “an exam that will be effective is shaping their future”. From all these one can conclude that since students spare more time using information technologies and its applications, their education lives are adversely effected and in return they are restricted.

Another reason why parents impose restrictions on information technologies and their applications has been specified as responsibilities and relations within the family are adversely effected. At this point students define the causes as delaying the responsibilities at home, not obeying the rules at home. Second most important reason for the restrictions which is expressed by students is their social activities are negatively affected. This shows that parents impose restrictions because their children don't spare time for other social activities, their discontent with their relations in virtual environment and the websites they interact. Thus, it is understood that parents impose restrictions on girls more than boys especially for social networks, internet and its applications.

Parents' worry about their children's physical and psychological health is another reason for parents' restrictions. It's also identified that since parents worry about sleep disorder along with physical problems, they resort to restrictions. Another result of the study is that some of the children whose technology use is restricted do not know the reason for it. This is rather interesting in terms of relations between parents and child. When the related literature is reviewed, it is often stated that attitudes within the family and strong family support could eliminate children's problematic technology use. The results of this study emphasises the role of the family for their children. Technology is essential in our lives and it is not likely to eliminate its negative effects by keeping them away from children or by imposing bans. However, when children are guided correctly, negative effects could be minimised. Hence, parents should guide their children correctly and take necessary steps.